ФIыкIэ, 2016 гъэ! Къеблагъэ, 2017 Илъэсыщ!э!

ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№250 (23.408) • 2016 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 30, мэрем • Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI • И уасэр зы тумэнщ • adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэрал чэнджэщэгъуэм и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Указ

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэрал чэнджэщэгъуэ гъэувын **Бозий Натбий Мухьэмэд и къуэр**.
2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIУЭКIУЭ Юрий

Налшык къалэ
2016 гъэм дыгъэгъазэм и 23-м
№162-УГ

Созаев А. С. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Щыхь тхылъыр етыным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Указ

Лъэпкъ литературэм зегъэужьыным куэд зэрыхищIыхьам икIи жылагъуэ лэжьыгъэм жыджэру зэрыхэтым папщIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Щ!ыхь тхылъыр етын **Созаев Ахьмэт Султlан и къуэм** - «Тхыдэмрэ щэнхабзэмрэ я фэеплъэр хъумэныкIэ урысейпсо зэгухьэныгъэ» урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр советым и тхьэмадэм.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIУЭКIУЭ Юрий

Налшык къалэ
2016 гъэм дыгъэгъазэм и 28-м
№164-УГ

● Дыгъуасэ

ЩIэблэм зезыгъэужь

Сабийхэм зыщрагъэужь «Дыгъэпс къалэ» академием дыгъуасэ къыщызэIуахащ «Кванториум» технопарк. Мы Iуэху дахэм хэтащ КЪБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий, КЪБР-м и Парламентым и Унафэщ! Егоровэ Татьянэ, УФ-м и Къэрал Думэм и депутат Геккиев Заур, федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ Канунников Владимир, КЪБР-м Егъэджэныгъэмкlэ, щIэныгъэмрэ щIалэгъуалэм я Iуэхуэмкlэ и министр Емуз Нинэ, нэгъуэщIхэри.

КЪБР-м И IЭТАЩХЬЭМ къыхигъэщащ, зэманым псынщIэу зэрызихъуэжыр къэлъытауэ, ныбжьыщIэхэм зэрызаужьыну Iэмалхэр нэхъыбэу егъэджэныгъэм къызэрыхэгъэхьапхъэр. «Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир Федеральнэ зэIущIэм дыгъэгъаззэм и 1-м Зэрызыхуигъэзам къыщыхигъэщащ ди щIалэгъуалэр егъэджэным гулъытэ хэха хуэтщIын хуейуэ. Абы жиIащ 2017 гъэм иджыри сабий технопарк 40 къэрал псом къыщызэIутхыныр ди къалэн нэхъыщхьэхэм зэращыщыр. Абы и лъэныкъуэкIэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр ялэ дызэриткъу си гуапэщ. Сыщогугъ егъэджэныгъэм епха Iуэху псоми адэкIи зедгъэубгъуфыну», - жиIащ КIуэкIуэ Юрий.

КъБР-м и Iэтащхьэм къыхигъэщащ сабий технопарк къызэрагъэпэщыным къэрал бюджетым щыщу сом мелуан 56-м щигъуэр республикэм и ахъшэу сом мелуан 24-рэ мини 122-рэ зэрытекIуэдар.

«ЩIэблэм лъабжьэфI еттмэ, ди щIыналъэм зэрызиужьынур хьэкъщ. Республикэм исхэм сохъуэхъу сэбэпышхуэ хъун мыпхуэдэ Iуэхущ!апIэ къызэрызэIутхамкIэ», - дыщIигъуащ КIуэкIуэм и псалъэм.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий-рэ «РусГидро» Iуэхущ!апIэм и правленэм и унафэщ! Шульгинов Николайрэ дыгъуасэ хэтащ Зэрэгъыж ГЭС-р лэжьэн зэрыщидзэм иращIэкIа Iуэхугъуэм.

Зэрэгъыж ГЭС-м лэжьэн щIедзэ

МЕГАВАТТ 30 и къаруу ягъэува станцыр 2011 гъэм яухуэн щIадзащ, ауэ нэхъыбэу лэжьыгъэхэр щрагъэкIуэкIар 2014 гъэрщ. Абы щагъэува гидроагрегатхэр Китай Республикэм къыщIигъэкIхэм щыщщ. Зэрэгъыж ГЭС-м къигъэсэбэпыну псыр Аушыджэр ГЭС-м игъэкъэбзауэ къыIэрыхьэнуращ.

КIуэкIуэ Юрий энергетикхэм фIыщIэ яхуищIащ ирагъэкIуэкIа лэжьыгъэшхуэм папщIэ. «Зэрэгъыж ГЭС-м нобэ лэжьэн зэрыщидзэр Къэбэрдей-Балъкъэрым дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэщ. Нэхъыщхьэращи, щIыналъэм и экономикэм зиужьыным ар щIэгъэкъуэн хуэхъунущ. ГЭС-р зыухуахэм я зэфIэкIым дрогушхуэ икIи дэтхэнэми фIыщIэ худощI. Мы Iуэхугъуэр Илъэсыщ!эм зэрырихьэлIами абы и мыхьэнэр нэхъыбэжу зыхьдегъащIэ. ХуэакIуэхэмрэ энергетикхэмри, абыхэм я Iыхьлыхэми дохъуэхъу узынщагъэ, гукъыдэж, ехьулIэныгъэ яIэну», - пищащ КIуэкIуэ Юрий.

- ГЭС-р ухуэным сом меларди 4-м щигъуэхэтлъхьащ. Абы лэжьэн щIидзэмэ, щIыналъэм электрокъарууэ иримыкъур нэхъ мащIэ ищIынущ. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и унафэщIхэм я гулъытэ сыт щыгъуи зыхэтщIащи, абы щхьэкIэ фIыщIэ яхуэщI, - къыхигъэщащ Шульгинов Николай.

Зэрэгъыж ГЭС-р зыухуахэм Iуэхущ!апIэ зэхуэмыдэхэм я щIыхь тхылъхьэр ираташ, зыбжанэм республикэм и щIэ лъапIэхэр фIащащ.

ДЖЫЛАХЪСТЭН Дисэ.

Шы цIыкIуэхэр - сабий цIыкIуэхэм

КЪБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий Илъэсыщ!эмкIэ ехъуэхъуащ Налшык къалэм дэт Сабий унэм щыIэхэм.

- РЕСПУБЛИКЭ унафэщIхэм къабгъэдэкIыу, Илъэсыщ!эмкIэ сынывэхъуэхъуну сыхуейт Сабий унэм и лэжьакIуэхэми цIыкIуэхэми, - захуигъэзащ махуэшхуэр ягъэлъапIэну къызэхуэсахэм. - 2016 гъэр тынш дыдэу екIуэкIауэ пхужыIэнукъым, ауэ ар ди гум къызэринэжыну Iуэхуфlэхэмкlи гъэщIауэ щытащ. Ди гуапэт гугъуехьхэр къызэдэнэкIауэ къыщIэкIыу, 2017 гъэм дызыщыгуфIыкIын ехьулIэныгъэхэр къытхуихыну. ФIыщIэ яхуэсщIыну сыхуейщ емызэшу гурэ псэкIэ мы Iуэху мытыншым пэрыт дэтхэнэ лэжьакIуэми адэанэхэми. Узыншагъэ фIэну, фи сабийхэм я ехьулIэныгъэ къэкIуэну зэманым зэхэтхыну си гуапэщ.

КъБР-м и Iэтащхьэм Сабий унэм тыгъэ яхуищIащ пони шы лIэужьыгъуэм хуэдэу плIы. «Сыщогугъ сабийхэр а тыгъэм щыгуфIыкIыну, нэхъыщхьэращи, я уэхэр яхэвыкIыжыныкIэ ахэр сэбэп яхуэхъуну», - къыхигъэщащ КIуэкIуэ Юрий.

Сабий унэм узынщагъэр щрагъэфIэкIуэж и къудамэм зи псантхуэхэм сэкъат иIэу мы зэманым сабий 50-м щыкIэлъэпль, КъБР-м и Iэтащхьэм и саугъэтри нэхъыбэу ахэрщ зыхуэгъэзар.

ИДАР Саниэ.

КъБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий Нарткъалэ къыщызэIуихащ спорт Iуэхущ!апIэ

Узыншагъэр щрагъэфIакIуэ спорт Iуэхущ!апIэм хэтщ псыгуэн, хьэмэм, волейбол, баскетбол, мини-футбол щыдзэгуну пэщхэр, нэгъуэщIхэри. Пэшышхуэр щэнхабзэ-спорт зэхыхьэхэр щрагъэкIуэкIыным сыткIи хуэгъэпсащ.

КъБР-м СПОРТЫМКIЭ и министр Хъущт Асльэнбэч зэрыжиIамкIэ, Iуэхущ!апIэр яухуащ «УФ-м Физическэ щэнхабзэмрэ спортымрэ зыщегъэужьын» федеральнэ программэм и фIыгъэкIэ икIи сом мелуан 250-рэ текIуэдащ. Абы зыхуей хуэIуэхущIэ зэуэ щагъэуэтынущ цIыхуи 150-м.

- Иджырей мардэхэм тету мыпхуэдэ Iуэхущ!апIэ япэу Къэбэрдей-Балъкъэрым къыщызэIутхыу аращи, фIы къытхудэкIуэну дыщогугъ. Я узыншагъэр щрагъэфIакIуэм и мызакъуэу, мыбдеж ди щIалэгъуалэр Iуэху дахэхэм щыдрагъэхьэхьэфынущ, я гупсысэм зыщIуэзэщIынущ. СызэрепльымкIэ, аращ псом нэхърэ нэхъыщхьэр, - жиIащ КIуэкIуэ Юрий, нарткъалэдэсхэм защ!ихуигъаззм.

КъБР-м и Iэтащхьэм фIыщIэ яхуищIащ спорт Iуэхущ!апIэр зыухуахэм икIи псоми ехъуэхъуащ Илъэсыщ!эмкIэ.

КЪАНЩАУЭ Мэлычыпхъу.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и къалащхьэ Налшык хьэзыр щыхъуащ Урысей Федерацэм мыхьэнэ нэхъ ин дыдэ щызиIэ объектищым яцыщ, перинатальнэ центрыщIэр.

● Илъэсыщ!э тыгъэхэр

Сом меларди 2-рэ мелуан 420-рэ и уасэ ухуэныгъэ

УХУЭНЫГЪЭМ трагъэкIуэда сом меларди 2-рэ мелуан 420-р 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 31-м ирихьэлIэу къагъэсэбэпын хуеяти, ар хъарзынэу зрагъэхъулIащ. Подрядчикыр и къалэнхэм егугъуащ, лэжьыгъэ нэхъыщхьэхэр и чэзум зэфIагъэкIащ, Iэмэпсымэхэр ирикъуу щIагъэувэри, егугъуу зэтраухуащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым Узыншагъэр хъумэныкIэ и министерствэм и унафэщIхэмрэ дохутырхэмрэ мы перинатальнэ центрыр къыщызэIуахыну махуэм зэрыпэплъар гурыIуэгъэщ. Iуэхущ!апIэр технологие лъагэхэм хуэгъэпса медицинэ IэмэпсымэхэмкIэ къызэрагъэпэщащ. Грамм 500-м зы тIэкIукIэ щIигъуу къалъху сабийхэм тэмэму зрагъэужьын папщIэ, ахэр сэбэпышхуэ хъунущ.

Центрыр иджырей технологиехэм къитIасэу Къэбэрдей-Балъкъэрым щауха ялэ сымаджэщщ: гъуэгуанIи 130-м тещIыхьащ, зы сменэм щIыхубзи 100-м щакIэлъыплъыфынущ (ухуэныгъэм метр зэбгъуэзнатIэ мин 31-рэ 770 еубыд). Абы хэтынущ педиатриемкIэ, гинекологиемкIэ, нур-бзий диагностикэмкIэ, щIыхубз уэндэгъуэхэмрэ сабий къалъхуагъащIэхэмрэ узыфэ гуэрхэр яIэмэ ар щIэзэхагъэкIыну къудамэхэр, хэхауэ щакIэлъыплъыну пэш щхьэхуэр, нэгъуэщIхэри.

Сымаджэщым Iэщ!агъэлI 600-м щIигъу щылэжьэнущ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Перинатальнэ центрым и зы пэш.
Сурэтыр **Къумахуэ Аслъэн** *трихащ.*

Мэлыд псори

КъакIуэ, къакIуэ, Илъэсыщ!э,
Насыпыщ!э къытхуэзыхь.
Ди утыкум щыщ!эращ!эу
Дэ уэ ёлкэ пхуэдэхуащ.
ЗэщIэпщIыпщIэу, гъэщIэгъуэну
Щыгъэ цIухэр кIэрытщIащ.
Аддэ ищхьэм зэщIэлыдэу
Вагъуэ плъыжьхэр пыгъэнащ.
Мэлыд псори щхъуэкIэплъыкIэу,
Ди гуфIэгъуэм зиIэтащ.
Матэм изу саугъэтхэр
Ди Уэс Дадэм къытхуихьащ.

ЩОДЖЭНЦIЫКIУ Iэдэм,
Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубэ усакIуэ.

● Гу зылъытапхъэ

Налшыкдэсхэр гуфIэгъуэ дауэдапщэхэм хэтыну ирагъэблагъэ

Налшык къалэ округым и щIыналъэ администрацэр къалэдэсхэм Илъэсыщ!эмкIэ йохъуэхъу икIи 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 31-м екIуэкIыну гуфIэгъуэ Iуэхухэм хэтыну ирегъэблагъэ.

А МАХУЭМ **сыхьэт 14-м** «Победа» кинотеатрым деж къыщызэрагъэпэщынущ «Уэ дыпIощIэ, Илъэсыщ!э!» карнавалыр. Абы хиубыдэу зэпеуэхэр, джэгу зэмылIэужьыгъэхэр, къафэхэр екIуэкIынущ, сабийхэм таурыхъ зэмылIэужьыгъуэхэм хэт лIыхъужьхэр кьаIущIэнущ.

Сыхьэт 18 - 21-хэм Абхъазым и утым щекIуэкIынущ «ИлъэсыщIэмкIэ къалэдэсхэм дыныбохъуэхъу!» махуэшхуэ концертыр. Абы эстрадэм и артист пэрытхэр хэтынущ. Концертыр занщIэу эфирым кIуэуэ «Къэбэрдей-Балъкъэр» телеканалым игъэлъэгъуэнущ **сыхьэт 18 - 20-хэм** къриубыдэу.

Илъэсыщ!эр къыщыунэху жэщыбг дакъикъэм Къэбэрдей театрым и гупэм деж гуфIэгъуэ салют щатынущ.

● Щымрэ цыхымрэ

Къурмэн Іэлисэхь и хьэл гъуэзэджэр

Бахьсэнёнкэ къуажэм щыщ нартыхугъэкІ цІэрыІуэ Къурмэн Іэлисэхь зы хьэл гъуэзэджэ хэлъщ- емызэшу щІэ гуэрхэм мэлъыхъуэ, къегъуэт, ахэр я лъабжьэу илъэс къэс ехъулІэныгъэ нэрылъагъуэхэр зыІэрегъэхьэ. Абы бэдэжэнду иІыгъ гъавэ щІапІэр щІэныгъэлІэмрэ Іэщ1агъэлІэмрэ я кІуапІэ-плъапІэщ; нартыху, сэхуран лъэпкъыщІэхэр щагъэунэху, щІыгъэпшэрхэм, химикатхэм я щытыкІэр къыщапщытэ, мэкъумэш щІэкІэм и Іэмалыщ1эхэм щыкІэлъэплъ. Дунейм и щытыкІэм, зэрызихъуэжьыкІэ емылъытауэ псы зэдэмыкІуэ хьэсэхэм гъавэ бэв къызэрыщыхуэхъум и щэхуэхэр яджыну республикэм и нартыхугъэкІ куэд Къурмэным и губгъуэм зэпымыууэ «щохьэщІэ».

ДЫЗЭРЫЩЫГЪУАЗЭЩІ, зи мурадым лъэІэсыр тегушхуауэ Іэхэур зыІунэтІырщ, зыІэрыт Іэнатіэм и мыжьэнэр нэгъэсауэ зыхэзыщІэрщ, лэжьыгъэм кІэухуэ иІэнумкІэ жэуапткІуэу зыхэувыфырщ. А псори Іэлисэхь дыболъагъу. Мы илъэсми зригъэхъулІахэр абы и щыхьэтщ - гектарым хуэзэу ику иту центнер 96-рэ къыт-рихри, Бахьсэн щІынальэм бжьыпэр щиубыдащ, «Нартыху гъэкІыным къуаулъхуа Іэщ1агъэлІ» цІэр игъэпэжащ.

Гъавэ лъэпэкъыщІэхэр щигъэнэху хьэсэм нэхъыбэж къытекІащ. Къапщтэмэ, «Дюпон-Пионер» фирмэм къыщигъэкІа ПО-216 гибридым гектар къэс центнери 121-рэ, П-9241 лІэужьыгъуэм - центнери 111-рэ къратащ.

Сэхуранри къеХъулІащ - гектарым хуэзэу центнер 25,3-рэ къыщІИуІкІащ.

Я жылэм щызэхэта «Красный Кавказ» колхозымрэ кьуажэ советымрэ я тхьэмадэу илъэс куэдкІэ лэжьа Іэщ1агъэлІ гумызагъэр гъавэгъэкІэхм я ІэхъущІафэм кІэлъоплъ, языныкъуэ бдзжэндырылажьэхэм гектарым нартыху гъавапхъэу центнер 70-м нэс къащІыхутемыхым егъэпІейтей. Къурмэным къызэрилъытэмкІэ, ар щхьэусыгуфІэ хуэдизм щхьэкІ. Апхуэдэщ, псальэм папщІэ, агротехникэм и хабзэхэр тэмэму зэрамыгъэзащІэр, гъавэ щІэкІэм и Іэмалхэр куууэ зэрымыджьр, иджырей щыгъэпшэрхэр, гербицидхэр фейдэ пылъу и чэзум къызэрамыгъэсэбэпыр, нэгъуэщІхэри.

- Жьлапхъэхэр мыщІагъуэмэ, бзаргъым ущыгугъ хъунукъым. Кьпхуагъэлъагъуэ псори хэпсэнэр щыугъэшхущ. Гибридхэр зэрагъэунэху, къатепщІыкІхэм зэрызауэжь щІыкІэм ущымыгъуаззмэ, жылапхъэхэр тэмэму пхуэзэхъунукъым, уи щІыпІэм, уи щІым нэхъыфІу езэгъэнэну пэжу пхуэгъэнэІунукъым. Мэкъумэш щІэным я фІэщу зезытхэм кьалэныншхуэ я пщэ дохуэ. Абы щІыпІэльэщынур жылапхъэхэм зэкІунигъэрэ зэщхьэщыкІынигъэу ІІэхэр зэхагъэкІыфу зрагъасэмэщ, бзаргъым хэзыгъэхъуэ биологиеІ Іэмалхэм зыхагъэгуэзэмэщ, рынокым и хабзэхэр яджмащ, - жеІэ Къурмэн Іэлисэхь. - ЩІым зэрелэжь, хьэсэхэр зэрызэблахъу щІыкІэм мыхьэнэшхуэ иІэщ. Абыхэм демыгъуэмэ, къэжІыгъэхэр кьабзэу зедмыхьэмэ екъулІэныгъэ диІэнукъым, хэтлъхьэр кІыдитыжынукъым, щІыр фейдэнІщэу дгъэхьэулейуэ аращ.

Езы Къурмэным а псоми гулъытэшхуэ хуеІщ, гъавэ щІэкІэм и Іэмал нэхъыфІ псори Іэрыхуэу кьегъэсэбэп.

- КІэчаным и кьарур жылапхъэфІэгъэп, щІым и къэуатымрэ и Іэфімрщ. Ар тщІымыгъупщэу мэкъумэш щІэкІэм и Іэмал Іуэнэхуэхэр егупсысауэ къэдгъэсэбэлмэ, ди гуэнхэр гъавэнщэ хъунукъым,- кІыхьеГэщ Бахьсэнёнкэ кьуажэм щыщ нартыхугъэкІ цІэрыІуэм.

ЫР Іэуес.

● Щапхъэ

Зи бзэр зи псэ Мэшыкъуэ Радимэ

Ди гуапэ зэрыхъущи, иджырей щІалэгъуалэм куэду яхэтщ жылагъуэ гъащІэм хуэжьыджэрхэр, дзыхь къыхуащІ Іэнатіэр егъэфІэкІуэным, зегъэужьыным гурэ псэкІэ хущІэкъуэхр. Апхуэдэхэм ящыщщ Арщыдан къуажэм дэт курыт школ №03-м и унафэщІ, лэжьыгъэм и къызэгъэпэщакІуэ Іэкіуэлъэкіуэ, зэхэщІыкІ куу зиІэ хэкупсэ нэс Мэшыкъуэ Радимэ и ныбжькІэ щІалэми, фІыуэ щыгъуазэщ зыпэрыт Іэнатіэм и зэхэлъхьэм. Ар ящыщщ Лэскэн щІынальэм и егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Іэнатіэм зиужьыным хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзыщІхэм.

АРЩЫДАН дэт курыт школ №92-р екъулІэныгъэкІэ къыуакІ Радимэ. Абы зэрыжиІэмкІэ, школым щыщІэса илъэсхэм ар дапщэщи щІэхъуэпсу щытащ юрист Іэщ1агъэр зригъэгъэуэтыным, арщхьэкІэ класс нэхъыжьхэм ар нэхъыбэу щыдахьэх хъуащ анэдэлъхубзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ икІи мурад ищІащ абыхэм нэхъ кууэ хуеджэну.

- Адыгэбзэм и Іэфіагъымрэ лъэпкъ литературэм и беягъымрэ гурэ псэкІэ зыхьзигъэщІащ а предметхэр школым щыдзэзыгъэджа ГІхэгІыкІ Лусэ, - жеІэ Радимэ. - А бзылъхугъэ псэ кьабзэм, егъэджакІуэ нэсым къызбгъэдилъхьа щІэныгъэфІым и фІыгъэщ КъБКъУ-м и адыгэбзэ кьудамэм лъэпощхьэпо хэмылъу сызэрыщІэтІысхьэфари.

Курыт школым щІэныгъэ лъабжьэфІ щызыгъэтІылъа пщащэр адыгэбзэмрэ литературэмкІэ щІынальэпсо олимпиадэм щытекІуэри, ди республикэм и егджапІэ нэхъыщхьэм и студентКэ занщІэу хъуащ. Еджэным кьыдэкІуэ, университетым щекІуэкІ жыгагъуэ гъащІэмэ жыджэру хэту, студент илъэсхэр купщІафІэу ирихьэкІащ Радимэ. ФІыуэ ильэгъуэ Іэщ1агъэмкІэ щІэныгъэ нэхъыщхьэ зригъэгъуэта нэужь, абы лэжьыгъэм и япэ лъэбакъуэхэр щинаф эзыр щеджа, Арщыдан жылэм дэт курыт школ №92-м.

Абы льандэрэ блэкІа зэманым къуриубыдэу зэи къэхъуакъым гурэ псэкІэ къыхиха и Іэщ1агъэм Радимэ щыхущІегъуэжа, щытезэша. КъугурыГуэрт узыщеджа школым къэбгъэзэжу щІэныгъэ къэзута егъэджакІуэхэм уабгъэрыувэу дерсхэр птыным жэуаплныгъэ хэха зэрыпыщІар. Ар и гуращэу, егъэджакІуэ ныбжьыщІэр дапщэщи хущІэкъуащ абыхэм яхуэфащэу щытыныр, и лэжьыгъэри къызыхуэтыншэу зэрырихьэкІыным.

Жэуапланыгъэр зыхищІэу лэжьыгъэм бгъэдэт Мэшыкъуэм гу лъамытэу къэнакъым. Адыгэбзэмрэ литературэмрэ щІэблэм яригъэжьу ильэс зыбгъупщІкІэ лэжьа нэужь, 2008 гъэм ар ягъэуващ школым и унафэщІу. ГупсысэщІэрэ Іуэху бгъэдыхьэкІащІэрэ зыбгъэдэлъ Радимэ зэман кІэщІым кьурибубзэу хэпщІыкІыу иригъэфІэкІуащ еджапІэм и Іуэхур. Армырами егъэджэныгъэгъэсэныгъэ лэжьыгъэфІ зыдэлъу кьекІуэкІ школым екъулІэныгъэщІэкІэр зыІэригъэхьэу, Зыуэ щыт кьэрал экзаменыр ныкъуасыгъэнщэу, щІэныгъэфІ кьагъэльагъуэу яту щыхуежьащ.

Апхуэдэ лэжьэкІэфым и жагъэр Мэшыкъуэм щызэфІегъэувэ 2015 гъэм и пэщІэдзэ льандэрэ зи унафащІ Арщыдан дэт курыт школ №03-ми.

- Иужьрей зэманым щІэныгъэм и гъунапкъэхэм хуабжьу заубгъуащи, сабийхэм щІэныгъэ зэрыбгъэдалъхьэ щІыкІэхэми зауэжащ. Ди школыр щытщ ЕгъэджэныгъэмкІэ федеральнэ кьэрал стандартыщІэр (ФГОС) къэщтэнымкІэ гъэунэхуп1э Іуэхущ1апІэу. ФГОС-м кьиГъэув кьалэнхэр я пІабжьэу, егъэджэныгъэгъэсэныгъэм кьыхьихьэ методикэ пэрытхэр я гуаззу мэлажьэ да егъэджакІуэхэр, я гъэсэнэхэр я предметэм зэрыдгъэхьыным хущІэкъуу, - жеІэ школ унафэщІым. - Пэжыбгъэр тэрэзу кьиззэгъэпэща хъунымкІэ зэфІэкІыщхуэ ябгъэдэлъщ си кьуэдзэхэу ХьутІэжь ХьэІишэтрэ Суйдым Тамарэрэр. Абыхэм, ди егъэджакІуэ Іэзэхэм я фІыгъэщ еджапІэм зыІэригъэхьэ екъулІэныгъэхэр.

УнафэщІу яГъуэву дерсхэр тыныр Іэщ1ыб ищІын хуей хъуами, анэдэлъхубзэм хуиІэ гулъытэм кІэриГъэхуакъым Радимэ. Школым адыгэбзэр щезыгъэджэхэри абыхэм я гъэсэнхэри жыджэру хэтщ районым, республикэм щекІуэкІ зэхьэзэхуэхэм. Абыхэм уяпІэфІэхэр щІэх-щІэхьыурэ къыщІахь «Си бзэ - си псэ, си дуней» республикэпсо зэпеуэм. Мыгъэрей апхуэдэ зэхьэзэхуэм и район Іыхьэм школым етІуанэ уяпІэр къыщІихащ. Абы и утыку зэфІэкІ льагъэкІэ ипкІэ щІызыгъэлъэгъуахэм ящыщщ езы Радимэ.

- Дэтхэнэ егъэджакІуэми и пщэм дежи ягъэ изогъэщ: зейр зымыльагъум, нэгъуэщІ хуэлъагъунукъым. Псом япэрауэ, схуэзфІэкІ сщІэнущ курыт еджапІэхэм адыгэ хабзэр, адыгэбзэр тэмэму щаджьыным екъэлІауэ. Адыгэ хабзэр тгъэкІуэдыкым хуэдэкъым, адыгагъэм щапІыкІа щІэблэм къэралри пъэпкъри игъэщІэхъунукъым.

КьищІынэмыщІауэ, хэкум кьэзыгъэззэжа ди лъэпкъыгъуэхэм зэрызащІэдгъэкъуэн Іэмал сыпІыкъуэнущ. Хэкум кьэкІуэжьну хуей адыгэхэм паубыд дэфтэр гъунэнщэхэр нэхъ мащІэ ящІыпхъэу кьызолъытэ. Псальэм папщІэ сыт урысыбзэмкІэ экзамен ятын щІыхуейр абыхэм? Ди щІынальэм адыгэбзэри балъкъэрыбзэри щыкъэралыбзэу Конституцэм щитхакІэ, езыхэр щыадыгэкІэ, адыгэбзэр щащІакІэ, абы-кІэ экзаменыр щхьэ ятмэ хъурэ? КьищІынэмыщІауэ, ЩІалэгъуалэ палатэм къызэригъэпэщауэ зы лъэпкъ Іуэху, зэІущІэ, дауэдапщэ срихьэлІакъым. Абы и лъэныкъуэкІи ди палатэр згъэпэжьэнут.

- Мурадыфхэр уиІэщи, ахэр кьохьулІэну, ди гуапэщ, Хьэчим.

- УпсэуІ ИлъэсыщІэ дызытехьэмкІэ ди цІыхухэм сехъуэхъуну сыхуейт: тхуэфІыну, тхуэмахуэну, ди мурад кьытхуэзэпищэну, зыдэдужьыну Тхьэм жиІэ!

Епсэльар

ФЫРЭ Анфисэщ.

Псапэ тщІэуэ дыкъогъуэгурыкІуэ

2016 гъэр зыхуэфІахэм ящыщщ зи лэжьыгъэкІэ, жэрдэмкІэ лъэпкъым къыхэжаныкІа ЖылэгъащІэ Хьэчим. Ар «Черкесский ренессанс» жылагъуэ зэгухэзныгъэм и унафэщІщ, езым и хьэрычэтыщІэ Іуэху къызэІуихауэ егъэлажьэ, унагъуэ хуэмыщІахэм ядоІэлыкъу, КъБР-м и Парламентым и ЩІалэгъуалэ палатэм иджыблагъэ хагъэхьащ.

И Іуэхуэм тедгъэпсэлъыхьыну «Адыгэ псаэ» газетым и хьэщІэщым Хьэчим къедгъэблэгъащ.

- ЩІалэгъуалэ палатэм уэзрыхагъэхьамкІэ дыноныхуэхъу! Ди щІэджыкІакІуэхэм закъебгъащІыхуну сыхуейт.

- Сэ Налшык къалэм сыкъыщалъхуащ, курыт еджапІэ №9-р къэзухри, 2004 гъэм КъБКъУ-м химиемкІэ и къудамэм сыщІэтІысхьащ. СызыхуеджамкІэ лэжьыгъэ щызымыГуэтым, Санкт-Петербург сыкІуэри, маркетингым кьызэрыгуэкІ лэжьакІуэу щыщІэздзэри, унафащІ сыкъэхуу сыдэкІуащ, ауз сыкъыщалъхуэ щыналъмэ сэбэп сыщыхъумэ нэхъ къасщтэу, къэзгъэззэкащ. СыкъэсщЖри, хьэрычэтыщІэ Іуэху кьызэІуэсащ, унэхэр зетхьэу зы гуп кьызэззгъэпэщри.

- «Черкесский ренессанс» жылагъуэ зэгухэзныгъэр кьызэрызэбгъэпэщам, абы кьалэну зыхуигъэувыжьым утезыгъэпсэлъыхьынут.

- Республикэм къэзгъэззэжа нэужь, лъэпкъ Іуэху зесхуэну сыхуейуэ, интернетым гуп цІыкІу кьыщІэзззгъэпэщащ, щІалэгъуалэр нэхъ зыгъэпІейтейхэм дытепсэлъыхьу, ди епІыкІэхэр зэхуэтІуатэу. Гупым хэтхэмрэ къэтІэт Іуэхугъуэхэмрэ я бжьыгъэм щыкъэхъуэм, дызытелъжьэн хуейр кьыщыдгурыІуэм, жылагъуэ зэгухэзныгъэ кьызэздгъэпэщащ, «Черкесский ренессанс» щІэри фІэтащ. Лъэпкъ Іуэхуэм, дауэдапщэхэм дыхэту, псапІэ ди Іуэху дыкъоГуэгурыкІуэ.

- Сыт хуэдэ а псапэхэр?

- Къуажэ-къуажэкІэрэ дыщыщІэупщІэуэрэ, хуэмыщІа щыІэмэ зыдогъащІэри, апхуэдэ унагъуэхэм дадоІэпхьэну. - Нэхъ хуэмыщІа унагъуитІым мазэ кьэс защІэдгъэкъуэну ди мурадщ, ар псы, газ, яхущІэшэныр, куэбжэ яхуэхъухьэныр, унэр яхуэхьэныр, нэгъуэщІхэми ятеухуауэ щытынущ. Кьыхэзгъэщіпхъэщ, зыхуэзфІэмыкІым защІэдгъэкъуэн Іуэху зэрызетхуэр кьэзыщІахэми кьыщІтщэхуэр уасэ ныкъуэкІэ кьызэрыдатыр, кьыхэзрыгуэкІ щІыхуэм зэрызыкІытщІагъакъуэр - дыщыщлажьэ унагъуэм ноКІуэри, щхьэж хуэзфІэкІыр ещІэ.

- Апхуэдэ Іуэху щхьэпэхэм нэмыщІауэ, политикэми ухьихьэну мурад пщІащ. Сыт абы и щхьэусыгъуэр?

- Политикэ Іуэху зесхуэр тэкъым. Ауэ зиужь дит Іуэхуэхр нэхъ тхуэгъэкІуэтэну пІэрэ, ари сэбэп хъууэ зыкІэри, си тхылъхэр ЩІалэгъуалэ палатэм ешэзэ ЗЫхьати, сыпхыкІащ. Апхуэдэ дзыхь кьыщысхуащІакІэ, ГащІэм абы сыщрипшэлІакІэ, си кьару кьикъ къэзмыгъанэу сылэжьынущ.

- Хьэчим, сыт щІэуэ хэплъхьэфыну щІалэгъуалэ Іуэхум?

- Сэ сыадыгэщ, ар сытым дежи япэ изогъэщ: зейр зымыльагъум, нэгъуэщІ хуэлъагъунукъым. Псом япэрауэ, схуэзфІэкІ сщІэнущ курыт еджапІэхэм адыгэ хабзэр, адыгэбзэр тэмэму щаджьыным екъэлІауэ. Адыгэ хабзэр тгъэкІуэдыкым хуэдэкъым, адыгагъэм щапІыкІа щІэблэм къэралри пъэпкъри игъэщІэхъунукъым.

КьищІынэмыщІауэ, хэкум кьэзыгъэззэжа ди лъэпкъыгъуэхэм зэрызащІэдгъэкъуэн Іэмал сыпІыкъуэнущ. Хэкум кьэкІуэжьну хуей адыгэхэм паубыд дэфтэр гъунэнщэхэр нэхъ мащІэ ящІыпхъэу кьызолъытэ. Псальэм папщІэ сыт урысыбзэмкІэ экзамен ятын щІыхуейр абыхэм? Ди щІынальэм адыгэбзэри балъкъэрыбзэри щыкъэралыбзэу Конституцэм щитхакІэ, езыхэр щыадыгэкІэ, адыгэбзэр щащІакІэ, абы-кІэ экзаменыр щхьэ ятмэ хъурэ? КьищІынэмыщІауэ, ЩІалэгъуалэ палатэм къызэригъэпэщауэ зы лъэпкъ Іуэху, зэІущІэ, дауэдапщэ срихьэлІакъым. Абы и лъэныкъуэкІи ди палатэр згъэпэжьэнут.

- Мурадыфхэр уиІэщи, ахэр кьохьулІэну, ди гуапэщ, Хьэчим.

- УпсэуІ ИлъэсыщІэ дызытехьэмкІэ ди цІыхухэм сехъуэхъуну сыхуейт: тхуэфІыну, тхуэмахуэну, ди мурад кьытхуэзэпищэну, зыдэдужьыну Тхьэм жиІэ!

Епсэльар

ФЫРЭ Анфисэщ.

● Щыпсэ цыхымрэ

Мы махуэхэм

Дыгъэгъазэм и 30, *мэрем*

♦**1972 гъэм** Къэбэрдей-Балъкъэрым ЛъэпкъэмкІэ я зэныбжьэгуфІэ орденыр къыхуагъэфащащ.

♦Еджагъэшхуэ, КъБР-м щІэныгъэхэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ **Чым Юрий** къызэралъытхуэ илъэс 85-рэ ирокъу.

♦Къэрал къулыкъущІэ, РСФСР-мрэ КъБАССР-мрэ щыІэх зиІэ я дохутыр **Бер Мухьэдин** и ныбжьыр илъэс 82-рэ ирокъу.

♦Философие щІэныгъэхэм я доктор, профессор, ЩІДАА-м и академик **Делэкъарэ Къадырбэч** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокъу.

♦РАН-м и член-корреспондент, профессор, КъБР-м щІэныгъэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ **Тембот ФатІимэт** къыщалъхуа махуэщ.

Дыгъэгъазэм и 31, *щэбэт*

♦Филологие щІэныгъэхэм я доктор, профессор, КъБАССР-мрэ РСФСР-мрэ щІэныгъэмкІэ щыІэх зиІэ я лэжьакІуэ **Балъкъэр Борис** къызэралъхуэр илъэс 99-рэ ирокъу.

♦Композитор, уэрэджьыІакІуэ, КъБР-м и цІыхубэ артист, УФ-м гъуэзджэхэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ **Бэрэгъун Владимир** къызэралъхуэр илъэс 81-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 1, *тхьэмахуэ*

♦**ИЛЪЭСЫЩІЭ МАХУЭШХУЭЩ**

♦Къэрал къулыкъущІэ, юридическэ щІэныгъэхэм я доктор, УФ-м юстицэмкІэ и министру, ДАХ-м и япэ тхьэмадэу щыта **Къалмыкъ Юрий** къызэралъхуэр илъэс 83-рэ ирокъу.

♦Истамбыл щыпсэу хеттолог, ЩІДАА-м и академик **Чурей Алий** и ныбжьыр илъэс 80 ирокъу.

♦КъБР-м щыІэх зиІэ и журналист, публицист **БжэныкІэ Мухьэб** и ныбжьыр илъэс 76-рэ ирокъу.

♦Журналист, зэдзэкІакІуэ, КъБР-м и ЩІыхь тхылъыр зрата **Тэнащ Анатолий** и ныбжьыр илъэс 75-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 2, *блыщхь*

♦УФ-м щэнхабзэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ, кинорежиссёр, тхакІуэ **Вэрокъуэ Владимир** и ныбжьыр илъэс 81-рэ ирокъу.

♦КъБР-м и цІыхубэ сурэтыщІ **Бгъэжьнокъуэ Заурбэч** и ныбжьыр илъэс 72-рэ ирокъу.

♦Пшынауэ Іэзэ, КъБР-м, КъШР-, АР-м, ИР-м щІыхь зиІэ я артист **Лосэн Тимур** и ныбжьыр илъэс 44-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 3, *гъубж*

♦**1934 гъэм** Къэбэрдей-Балъкъэрым Ленин и орденыр къыхуагъэфащащ.

♦УФ-мрэ КъБР-мрэ щІыхь зиІэ я егъэджакІуэ **Къардан Мухьэб** къызэралъхуэр илъэс 92-рэ ирокъу.

♦Медицинэ щІэныгъэхэм я доктор, профессор, УФ-м щІыхь зиІэ и дохутыр **Хьэцыкіу Анатолий** къызэралъхуэр илъэс 86-рэ ирокъу.

♦Урысейм и цІыхубэ артистэ **Гъэсашэ Наталье** къыщалъхуа махуэщ.

♦Физико-математикэ щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор **Елей Валерий** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокъу.

♦КъБР-м и цІыхубэ артист **Битокъуэ Аслъэнбэч** и ныбжьыр илъэс 48-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 4, *бзэрэжьей*

♦**1943 гъэм** Налшык кьалэр нэмыцэ-фашист зэрыпхъуэкІуэхэм къыщалъагъэкІыжащ.

♦КъБР-м щыІэх зиІэ и нартыхугъэкІ, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь **Іэрэмысэ Ахьмэд** къызэралъхуэр илъэс 84-рэ ирокъу.

♦Урысей Федерацэм спортымкІэ щыІэх зиІэ и мастер, XXVII Олимп джэгуэхэм алыдж-урым бэнэкІэмкІэ я чемпион **Къардан Мурат** и ныбжьыр илъэс 46-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 5, *махуэжь*

♦**1992 гъэм** Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и япэ Президентыр хахащ.

♦КъШР-м и цІыхубэ, КъБР-м щІыхь зиІэ я артист **Шумахуэ Хьэзрэіил** и ныбжьыр илъэс 74-рэ ирокъу.

♦Биологие щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик, АР-м, КъШР-м, КъБР-м, Кубаным щІэныгъэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ **Щоджэн Іэсхьэд** и ныбжьыр илъэс 65-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 6, *мэрем*

♦**1926 гъэм** Налшык къыщалъхуахащ Гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ щІэныгъэхутэ институтыр.

♦ТхакІуэ, журналист, УФ-м щэнхабзэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ, КъШР-м щыІэх зиІэ и журналист **Даур Жэхьфэр** и ныбжьыр илъэс 86-рэ ирокъу.

♦КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ **Къагьырмэс Борис** къызэралъхуэр илъэс 82-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 7, *щэбэт*

♦**Хьэисэ бегьымбарыр кьыщалъхуа махуэщ**

♦Дирижёр, УФ-м щыІэх зиІэ и артист **ЩэбэтыкІуэ Натбий** и ныбжьыр илъэс 74-рэ ирокъу.

♦Истамбыл дэт Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ **Озмен (Хеймащэ) Орхан** и ныбжьыр илъэс 72-рэ ирокъу.

♦Къэрал къулыкъущІэ, хьэрычэтыщІэ, УФ-м и Къэрал Думэм и депутат **Быф Анатолий** и ныбжьыр илъэс 64-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 8, *тхьэмахуэ*

♦УФ-м ФедерацэмкІэ и Совет-тым хэта **Къэжэр Альберт** къызэралъхуэр илъэс 52-рэ ирокъу.

ЩІышылэм и 9, *блыщхь*

♦УсакІуэ, Іэрыпуэтэдж **Джэдгъэф Хьэсен** и ныбжьыр илъэс 85-рэ ирокъу.

♦КъБР-м щэнхабзэмкІэ щыІэх зиІэ и лэжьакІуэ **Санэ Иринэ** къыщалъхуа махуэщ.

♦«Адыгэ псалъэ» газетым и кьудамэм и унафэщІ, КъБР-м щыІэх зиІэ и журналист **Хьэжыкъарэ Алик** и ныбжьыр илъэс 61-рэ ирокъу.

Зыгъэхьэзырар

ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іуэщыгъэ:

Акъылыфіэм делэми бзэ кьыхуегъуэт.

● Хъэзэхъу

Апхуэдэщ Динарэ

«ЦІыху зыпІ цІыху уасэ хон», - жеІэ адыгэ псалъэжьым. Сабий бгъуэтыныр, ар пПІныр, абы цІыху къыпщІыкІыу къэбгъэтэджыныр насыпышхуэ. КьохьэлъэкІыркъым абы тебгъэкІуадэ къаурри, зэманри, мыпхъури, дэтхэнэри уфІэмащІэу, «нэхъыбэж езгъэгъуэтащэрэт, езгъэлъэгъуащэрэт» жыбоІэ сытым деди.

ЗЭМАНЫМ кьеэзрезэгъыр апхуэдэущи, сабийр илъэсищ ирикъуа нэужь садым догъакІуэ, абы щагъасэмэ, щІэныгъэ къыщІихмэ нэхъ тфІэфІу. А Іуэхущ1апІэм ди цІыкІуэхэм кьащІыхьлъэпІэ, и каурри и гуащІэри кьытезыгъэкІуадэ гъэсакІуэм хуэбгъэфащэ хъунущ псалъэ дахэ куэд.

Мы тхыгъэмкІэ зыхуэдгъазэу фІыщІэ хуэтщІыну дыхуейщ Налшык кьалэ дэт гимназие №13-м кьепхауэ лажьэ 51-нэ сабий садым и гъэсакІуэ Мэкъуауэ Динарэ.

И псалъэхэм кьыззэрыхэщыкмкІэ, ар езыр садым кІуэн фІэфІу щытащ. И гъэсакІуэхэм щапхъэ ятрихьу, кьыдэкІуэтеймэ, абыхэм ещхьу щабэу, гуапэу, щІэныгъэ ябгъэщ1эрэ абыкІэ цІыкІуэхэм ядэгуэшэфу, цІыху гъащІэм лъабакъуэщІэ хачэныкІэ дэІэпыкъуэгъу яхуэхъуу щытыну хуэупсэрт Динарэ. Курыт еджапІэр кьиуха нэужь, и нэ кьызыкІ Іэщ1агъэм хуеджэну педагогикэ колледжым щІэтІысхьащ. И щІэныгъэм трагъэгушхуэу, яфІэфІу ирагъэжащ хьыдджбзэр. Ар кьумурн Налшык кьалэ дэт сабий сад № 63-м сурэтщІыныкІэ и лэжьакІуэу ури, илъэсихкІэ а Іэнатіэр ирихьэкІащ. 2009 гъэ льандэрэ 51-нэ садым и лэжьыгъэ мытынышм щыпещ.

Мэкъуауэр зы махуи кьыпикІуэтакъым лэжьыгъэм, мазэущІэ къэунэхуум кьаруущІэ къыхилъхьэу, и гъэсэн цІыкІуэхэм ящыгуфІыкІыу Іуэхущ1апІэм макІуэ. И Іэщ1агъэмкІэ щІэныгъэфІ зэрыбгъэдэлъыр плъагъуу, сабийхэр кьыдихьыжьыр мазэ кьэс щІэ гуэрым хуигъасэу, гъэсэныгъэ кьабгъэдилъхьэу апхуэдэщ Динарэ. Уи бным и кьэухьым зэрызиужьыр щыплпльагъуа, и гур кьитгуфІыкІыу, нэсыкъу пІщэдджьжь кьэс садым щыпшэм деж кьыбгуроІуэ гъэсакІуэм и гугъуехьэр псыхэкІуадэ зэрымыхъур.

ИлъэситІым нэсауэ ди сабийхэм я гъэсакІуэ Мэкъуауэ Динарэ и гугъуехьэр зэхэзымыщІыкІрэ, ар кьызыгурымыІуэрэ адэ-анэхэм кьытхэтхъым, абы псори зэрыхуэарэзыми шэч хэлъхьэм. Дэ кьыдбгъэдэкІыу дызыхуэхІуэ Илъэсыщ1эмкІэ дехъуэхъуну дыхуейт ди бынхэм я анэ етІуанэм хуэдэу кьахуущІ, псоми фІыцІэ тльагъу Динарэ. Узыншэу, и бын и гуфІэгъуэ илъагъуу, и лэжьыгъэм кьыпэкІуэ хьэрым щыгуфІыкІырэ абы дзэжэгъуэ кьуриту иджыри кьуэдэрэ псэуну Тхьэм жиІэ!

Гимназие №13-м кьепхауэ лажьэ «Алёнушка» сабий сад №951-м и«Дыгъэ шыр» гупым зи бын екІуалІэ адэ-анэхэр.

КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм Бахьсэн район администрацэм и унэм иджыблагъэ щриГъэкІуэкІа зэІущІэр теухуауэ щытащ хэхыныгъэхэм зыхуэгъэхьэзырынымкІэ, ахэр егъэкІуэкІынымкІэ щІынальэ комиссэхэм зэфІагъэкІэхэм.

АБы КЪРИХЬЭЛІАЩ КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм и унафэщІ Джэш Вячеслав, абы и кьэудэз Евтушенкэ Сергей, КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм и секретарь Джаппуев Муссэ, КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм информацэм и центрымкІэ и унафэщІ Бештокъуэ Мурат, Бахьсэн район администрацэм и Іэтащхьэ Сыжажэ Хьэсэн, КъБР-м и Парламентым и комитетым и унафэщІ Мэлбахъуэ Борис, КъБР-м и Парламентым и комитетым и унафэщІым и кьудэз Мэремыкъуэ Сэфарбий, республикэм и муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я щІынальэ хэхакіуэ комиссэхэм я унафэщІхэр.

Республикэм щыІэ хэхакіуэ комиссэхэр хэхыныгъэм и Іыхьэнэм зэрылэжьам кьызэхуэсахэр щыгъуазэ ищІащ КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм и секретарь Джаппуев Муссэ.

Хэхыныгъэм и лъэхъэнэм хэхакіуэхэм ядэлэжьэныкІэ ирагъэкІуэкІа конкурсым щытелэ округхэмрэ я щІынальэ хэхакіуэ комиссэхэм я унафэщІхэр.

Республикэм щыІэ хэхакіуэ комиссэхэр хэхыныгъэм и Іыхьэнэм зэрылэжьам кьызэхуэсахэр щыгъуазэ ищІащ КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм и секретарь Джаппуев Муссэ.

Хэхыныгъэм и лъэхъэнэм хэхакіуэхэм ядэлэжьэныкІэ ирагъэкІуэкІа конкурсым щытекІуаэу кьалъытащ Бахьсэн районым и щІынальэ хэхакіуэ комиссэр. ЕтІуанэ увыпІэр - Май районым и щІынальэ хэхакіуэ комиссэм, ещанэр - Дзэлыкъуэ районым и щІынальэ хэхакіуэ комиссэм хуагъэфащащ. Зэпеуэм щытекІуаэм щыхь тхыльхэмрэ саугъэт лъапІэхэмрэ ираташ.

ЧЫЛАР Аринэ.

● ЩIэ

Лъэпкъыр нэхъри зэрегъэубыд

Мы илъэсым хэта лъэпкъ гуфIэгъуэ махуэшхуэхэм я нэхъыщхьэу жыпIэ хъунущ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий и унафэкIэ фокIадэм и 20-м ягъэлъапIэ Адыгэхэм (Шэрджэсхэм) я махуэр. Ар мы гъэм ещанэу екIуэкIащ. Илъэс къэс цIыху нэхъыбэ къырихьэлIэу, гуфIэгъуэ дауэдапщэхэм зиубгъуу къызэрагъэпэщ махуэ дахэр япэ дыдэу ДАХ-м и зэхуэсым 2013 гъэм къыщыхэзылъхьар Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ, ЩIДАА-м и вице-президент «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэ ХьэфIыцIэ Мухьэмэдщ. Абы къигъэлъэгъуар адыгэ лъэпкъым и щхьэр щигъэлъэпIэжын, щIалэгъуалэр гушхуэу щызэхыхьэн зы гуфIэгъуэ махуэ диIэн зэрыхуейрщ.

АДЫГЭ щыпсэу къэрал псоми а махуэм фестивалхэр, концерт-хэр, зэпеуэхэр, гъэлъэгъуэныгъэхэр, спорт зэхьэзэхуэхэр щебгъэкIуэкI хъуну, лъэпкъым и къуэ, ипхъу пажэхэр бгъэлъэпIэну зэрыIэмалыфIыр къыхигъэщащ ХьэфIыцIэ Мухьэмэд икIи адыгэ лъэпкъыр нэхъри зэкъуэувэнымкIэ, къэщIэрэщIэжынымкIэ, бгъэдэлъ хъугъуэфIыгъуэхэм зегъэужьынымкIэ, анэдэлъхубзэр ягъэшэрыуэнымкIэ, хабзэмрэ щэнхабзэмрэ яхъумэнымкIэ сэбэп зэрыхъунур жиIащ.

Апхуэдэ жэрдэмкIэ Дунейпсо, Къэбэрдей Адыгэ Хасэхэм я тхьэмадэхэм КъБР-м и Iэтащхьэм зыщыхуагъазэм, къигъэщIэхъуакъым - абыи къилъытащ а махуэм фIы куэд къыдэкIуэну.

Иджы Адыгэхэм я махуэр Урысей Федерацэм адыгэхэр куэду щыпсэу и республикищым къыщащтэмэ, абы и лъабжьэр нэхъ куу хъунут, нэхъыбэ къызэщIиубыдэнут. КъищынэмыщIауэ, шэч хэлъкъым, мыр къэрал куэдым щыхэпхъа ди къуэшхэми къызэрыддаIыгъынум. Абы теухуауэ щызэпсэлъащ Дунейпсо Адыгэ Хасэм и зэIущIэхэм ящыщ зым. Тыркуми, Сириеми, Иорданиеми, США-ми, Израилми, нэгъуэщI къэралхэми щыпсэу адыгэхэм я лIыкIуэхэр арэзы техъуащ икIи ар ягъэлъапIэу хуежьащ. Апхуэдэуи, Шапсыгъ, Мэздэгу Адыгэ Хасэхэми, нэгъуэщI къалэхэм щыIэ хасэхэм я тхьэмадэхэри къыпэджэжащ.

Адыгэбзэм, Адыгэ бэракъым, Адыгэ фащэм, Къэзыгъэзэжахэм я махуэ хэхахэр диIэщ дэ. Ауэ мыхьэнэ нэхъыбэ ирату, илъэсым къриубыдэу ди лъэпкъыр зэхыхьэн хуейщ Адыгэхэм я щыгъуэ-щIэж махуэмрэ Адыгэхэм я махуэмрэ. ФокIадэм и 20-м ди щIалэгъуалэр гушхуэу, ди ехъулIэныгъэхэр утыку къитхьэу, ди цIыху нэхъыфIхэр тIэту, ди хъугъуэфIыгъуэхэр дгъэлъагъуэу дызэхэтмэ, хъарзынэ хъунущ. Си гугъэщ ар тхузэфIэкIыну, Адыгейми, Къэрэшей-Шэрджэсми, хамэ къэралхэми щыпсэу адыгэхэм, зэралъэкIым хуэдэу, къызэрагъэпэщыну. Абы нэхъри дызэкъуигъэувэнущ, адыгэ Iуэхури нэхъ игъэкIуэтэнущ.

Мы гъэм и гугъу пщIымэ, Дунейпсо Адыгэ Хасэм и зи мычэзу XI Конгрессыр фокIадэм и 19-м техуати, хамэ къэрал куэдым къикIыу къэкIуа ди къуэшхэри хэтащ Адыгэхэм я махуэшхуэм. Нэгъабэ гуфIэгъуэ зэхыхьэр нэхъыбэу щекIуэкIар Налшык къалэрамэ, мы гъэм ар районхэми щагъэлъэпIащ. Ди хьэщIэхэри зэбграшри телъыджэ куэд ирагъэлъэгъуащ. Адыгэм гуфIэгъуэ дауэдапщэу иIэу зыри къагъэнакъым ямыгъэлъэгъуа.

Зиужь зэпыту илъэс къэс ягъэлъэпIэну Тхьэм жиIэ мы махуэр. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, абы лъэпкъыр зэришэлIэнущ, зэкъуигъэувэнущ. КъищынэмыщIауэ, щэнхабзэ, гъуазджэ, спорт, щIэныгъэ, медицинэ, литературэ я лъэныкъуэкIэ зэфIэкIышхуэ зиIэхэр, ди республикэм, ди лъэпкъым и цIэр щIыпIэ жыжьэхэм, хамэ къэралхэм щызыгъэIуахэр дгъэлъэпIэну Iэмал диIэнущ.

ДОХЪУШОКЪУЭ Синэ.

● Хъыбар гуапэ

Къардэн Альберт и дерс щхьэпэхэр

Хабзэ хъуауэ, ди къэралым щокIуэкI «Урысейм и щIэблэр узыншагъэм хуэущиинымкIэ егъэджакIуэ нэхъыфI» зэхьэзэхуэр. Мыгъэрей зэпеуэм и кIэух Iыхьэр иджыблагъэ къыщызэрагъэпэщащ Дон Iус Ростов къалэм. Ди республикэм къыбгъэдэкIыу абы хэтащ Шэрэдж районым хыхьэ Аушыджэр къуажэм дэт курыт школым физкультурэр щезыгъэдж Къардэн Альберт.

КЪЭРАЛПСО зэпеуэм и утыку ихьэн ипэ къихуэу Альберт хэтащ районым, иужькIэ республикэм щекIуэкIа апхуэдэ зэпеуэхэм икIи абыхэм щытекIуащ. Дон Iус Ростов къалэм щызэхэта зэхьэзэхуэми екIуу зыкъыщигъэлъэгъуащ адыгэ щIалэм, и IэщIагъэмкIэ бгъэдэлъ щIэныгъэ куур наIуэ къищIу, гъэсэнхэм зэрадэлажьэ мардэхэр утыку кърихьэу.

Дон Iус Ростов къалэм и курыт школхэм ящыщ зым и ебланэ классым дерс зэIуха щригъэкIуэкIащ Къардэным. Абы и Iуэху бгъэдыхьэкIэр, дерсым и къызэгъэпэщыкIэмрэ егъэкIуэкIыкIэмрэ гунэс ящыхъуащ Урысейпсо зэпеуэм и къэпщытакIуэ гупым. ФизкультурэмкIэ урокыр щекIуэкI спорт залышхуэр Альберт, адыгэ, урыс IуэрыIуатэхэм я хъыбархэмрэ абыхэм хэт лIыхъужьхэмрэ и тегъэщIапIэу, игуэшащ хэщIапIэ щхьэхуэхэу, дэтхэнэми фIэщыгъэ хэха иIэжу. ДжэгукIэр зи лъабжьэу къызэгъэпэща дерсым ныбжьыщIэхэр хишащ нартхэр зэрызэхьэзэхуэу щыта зэпеуэ зэмылIэужьыгъуэхэми урыс пелуанхэр я къару щеплъыж зэхыхьэхэми. Урокым хэтащ адыгэ лъэпкъ джэгукIэхэри, Iэпкълъэпкъым зезыгъэукъуэдий, зезыгъэшэщI зэпеуэхэри. ЖыпIэнурамэ, школакIуэхэр хуабжьу дахьэхат егъэджакIуэ мыцIыхуми абы иригъэкIуэкI дерс гъэщIэгъуэнми.

ЕгъэджакIуэ IэкIуэлъакIуэм, гъэсакIуэ Iэзэм ита дерсым хэлъ фIагъхэр гулъытэншэ хъуакъым. Къардэн Альберт къалъытащ «Зи IэщIагъэм Iущыгъэр къыщызыгъэсэбэп» унэтIыныгъэм щытекIуауэ. Абы иригъэкIуэкIа дерсыр хагъэхьащ мыгъэрей къэралпсо зэпеуэм и утыку ирахьа лэжьыгъэ нэхъыфIхэм икIи «Урысейм и щIэблэр узыншагъэм хуэущиинымкIэ и егъэджакIуэ нэхъыфI» зэпеуэм и къэпщытакIуэ гупым къыбгъэдэкI диплом, фIыщIэ тхылърэ саугъэт лъапIэрэ къыхуагъэфэщащ.

Къэралпсо утыкум апхуэдэ ехъулIэныгъэ лъагэ къыщызыхьа Къардэн Альберт дохъуэхъу Илъэсыщ IэмкIэ. ГъащIэм щиIэ мурадхэмрэ хъуэпсапIэхэмрэ къехъулIэу, узыншэу, насыпыфIэу куэдрэ псэуну, ди республикэм и цIэр фIыкIэ зыгъэIун текIуэныгъэщIэхэр зыIэригъэхьэну ди гуапэщ.

ЩХЬЭЛЫКЪУЭ Тамбий.

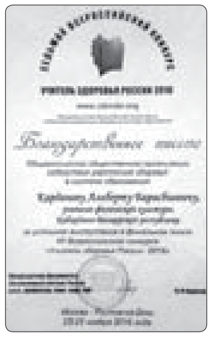

● ДифI догъэлъапIэ

МэшбащIэ Исхьэкъ и илъэс

Адыгэ Республикэм, Кавказ Ищхъэрэм, Урысей Федерацэм я щэнхабзэм увыпIэшхуэ щызыубыд тхакIуэ, усакIуэ, адыгэ литературэм и классик МэшбащIэ Исхьэкъ къызэралъхурэ мы гъэм илъэс 85-рэ зэрырикъум къыхэкIкIэ, 2016 гъэр абы и илъэсу игъэуват Дунейпсо Адыгэ Хасэм. Накъыгъэ мазэм щегъэжьауэ ар Iэтауэ щагъэлъэпIащ Урысей Федерацэми хамэ къэралхэми.

АГУФIЭГЪУЭ дауэдапщэхэр Адыгэ Республикэм и Къэрал филармонием щекIуэкIа пшыхь гуапэмкIэ къызэIуахауэ жыпIэ хъунущ. Абы кърихьэлIащ АР-м и Iэтащхьэ ТхьэкIуэшынэ Аслъэнджэрий, хэгъуэгум и къэрал властым и IуэхущIапIэхэм я лIыкIуэхэр, щIыналъэ зэмылIэужьыгъуэхэм къикIа гупхэр, Урысейм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм хэтхэр, жылагъуэ лэжьакIуэхэр, творческэ интеллигенцэр. Зи махуэшхуэр ягъэлъапIэ нэхъыжьыфIым ехъуэхъуащ АР-м и Iэтащхьэ **ТхьэкIуэшынэ Аслъэнджэрий**. Абы къыхигъэщащ МэшбащIэ Исхьэкъ и зэфIэкIым пщIэшхуэ зэриIэр, абы и IэдакъэщIэкIхэмкIэ лъэпкъ хабзэмрэ щэнымрэ утыкушхуэм зэрырихьам къыщымынэу, адыгэм и тхыдэм и нэхъ кууп Iэхэр IупщIу къызэригъэлъэгъуэжар, лIэщIыгъуэ зыбжанэм къыщыхъуахэр «къитIэщIыжыну» зэрыхузэфIэкIар. Iэтащхьэм къызэрыхигъэщамкIэ, МэшбащIэ Исхьэкъ и тхыгъэ купщIафIэхэмкIэ лъэпкъ, хэку литературэм я хъугъуэфIыгъуэр игъэбэгъуам и закъуэкъым, атIэ и цIэр игъащIэ псокIэ Адыгейм и тхыдэм къыхинащ - абы итхащ АР-м и Къэрал гимныр. ТхьэкIуэшынэм Исхьэкъ фIыщIэ ин хуищIащ жылагъуэ Iуэхухэми жыджэру зэрыхэтым, республикэм и щэнхабзэ-тхыдэ щIэиныр хъумэным, нэхъ бей щIыным и гуащIэ зэрыхилъхьэм, Адыгейм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэхэм илъэс куэд щIауэ и тхьэмадэу зэрылажьэм, къалэм къэзыщта куэдым гъуэгу зэрахухишам папщIэ.

Псалъэ гуапэ куэд МэшбащIэм зэхихащ а пщыхьэщхьэм. ЗэIущIэм хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и лIыкIуэ гупи, ауэ абыкIэ зэфIэкIакъым. ТхакIуэ цIэрыIуэм, жылагъуэ лэжьакIуэ жыджэрым и Iулыджыр Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрыщылъагэм и щыхьэтт абы и щIыхькIэ Тэрч щIыналъэм щызэхэта пшыхь гуапэр. Джылахъстэней щIыналъэм щызэхуэсат районым хыхьэ жылэхэм я лIыкIуэхэр, къуажэдэс нэхъыжьыфIхэр, интеллигенцэр. СыхьэтитIым щIигъукIэ екIуэкIа зэIущIэм сабийхэри балигъхэри щытепсэлъыхьащ тхакIуэм къалэм къызэрищтэрэ лъахэмрэ лъэпкъымрэ я IэфIагъыр, я дахагъыр хъуэпсэгъуэу къызэригъэлъагъуэм, гухэлъ пшыналъэмрэ прозэ купщIафIэмрэ зэбгъэдэхыпIэ имыIэу къызэрехъулIэм. А махуэм тэрчдэсхэм Iэмал яIащ тхакIуэм и псалъэ гуапэхэр зэхахыну, я упщIэхэмкIэ зыхуагъэзэну.

Апхуэдэ дыдэу Iэтауэ щагъэлъэпIащ ар Бахъсэн щIыналъэми. Абы и IэдакъэщIэкIхэр лъэпкъыр зыщIэппIыкI хъун защIэу, и дэтхэнэ тхыгъэри адыгэм и тхыдэ кууу зэрыщытыр къыхагъэщащ зэIущIэм къыщыпсэлъахэм. МэшбащIэм лъэпкъым хуилэжьамкIэ къихьа фIыщIэми щытхъуми кIэ иIэкъым, абы хуэарэзыщ адыгэ нэсу зыкъэзылъытэж дэтхэнэ зыри. Апхуэдэу мы гъэм и фокIадэ мазэм ар КъБКъУ-м кърагъэблэгъащ икIи «Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым щIыхь зиIэ и профессор» цIэ лъапIэр зэрыхуагъэфэщам теухуауэ абдежым къыщехъуэхъуащ. КъБКъУ-м и ректор Алътуд Юрий жиIащ МэшбащIэр жылагъуэ IуэхукIэ зэрыжыджэрыр и къалэмыпэм къыщIэкI тхыгъэхэмкIэ лъэпкъ зэныбжьэгъугъэм, къэрал зыужьыныгъэм, щэнхабзэм хузэфIэкI зэрыхилъхьэр.

ТхакIуэ цIэрыIуэр къыкIэлъыкIуэу щагъэлъэпIащ Тыркум. Ар щыIащ Истамбыл и Баларбаш хьэблэм щылажьэ Хасэм икIи абы къекIуэлIа адыгэхэм ябгъэдэсащ, тхакIуэм и IэдакъэщIэкIхэм теухуа хъыбархэр, и гупсысэхэр яхуиIуатэу, лъэпкъым и Iуэху зыIутым, хэкум и псэукIэм яхутепсэлъыхьу. АдэкIэ Истамбыл дэт университетитIым МэшбащIэр щаIущIащ щIэныгъэлIхэм, тырку литературэджхэм, критикхэм, студентхэм.

ТхакIуэ цIэрыIуэр щыхьэщIащ Дюзджэ, Адапазар, Бурсэ къалэхэм. Абыхэм зэхуэс гъэщIэгъуэнхэр щекIуэкIащ, МэшбащIэ Исхьэкъ роман купщIафIэхэм щытепсэлъыхьу.

А зэIущIэ гъэщIэгъуэнхэм яужькIэ, Исхьэкъ къыщалъхуа Краснодар крайм хыхьэ Успен районым и Щхьэщэхуж (Урупский) жылэм Iуэху дахэ щекIуэкIащ. Абы и къуажэм щыхуагъэуващ фэеплъ. А Iуэхум хэтащ Краснодар, Адыгей щIыналъэхэм я унафэщIхэр, депутатхэр, жылагъуэ лэжьакIуэхэр, тхакIуэм и ныбжьэгъухэр, благъэхэр, Iыхьлыхэр, къуажэдэсхэр. Щхьэщэхуж Щэнхабзэм кIэ и унэм концерт дахэ щекIуэкIащ а махуэм. ЩэнхабзэмкIэ унэм и пщIантIэм щагъэува фэеплъыр къызэIуахащ Краснодар крайм и губернатор Кондратьев Вениаминрэ Адыгэ Республикэм и Iэтащхьэ ТхьэкIуэшынэ Аслъэнджэрийрэ.

МэшбащIэ Исхьэкъ и зэчиймрэ зэфIэкIымрэ куэд къызэрызэщIаубыдэр, лъахэм, лъэпкъым я IэфIыр гурэ псэкIэ зыхищIэу гухэлъ пшыналъэхэмрэ прозэ купщIафIэхэмрэ къызэригъэщIым уасэ зэримыIэр къыщыхагъэщащ дэни. Ар Адыгейм ит къуажэхэм я школхэм, библиотекэхэм ирагъэблагъэурэ зэIущIэ гъэщIэгъуэнхэр щекIуэкIащ.

Къыпхуэмылъытэн хуэдизу инщ МэшбащIэ Исхьэкъ адыгэ, урысей, дунейпсо литературэхэм яхуищIа хэлъхьэныгъэр. СатыриплI хъу усэхэм щегъэжьауэ, адыгэ тхыдэм кууэ дризыгъэплъэж романхэр зэрыт тхылъи 100-м щIигъу къыдигъэкIащ абы. Къыщалъхуа лъахэмрэ къызыхэкIа лъэпкъымрэ я къуэ пэжу къыщIэкIа тхакIуэм и тхыгъэхэр бзэ куэдкIэ зэрадзэкIащ, саугъэтхэр, дамыгъэ лъапIэхэр, орденхэр, медалхэр къыхуагъэфэщащ. ДяпэкIи и узыншагъэм хэмыщIу, и къалэмыр жану игъабзэу куэдрэ ди япэ итыну ди гуапэщ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

2016 гъэр зыхуэугъурлахэр

Илъэс къызэднэкIыр яхуэугъурлащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и спортсменхэм. Къапщтэмэ, Мудрэн Беслъэн Олимп чемпион хъуащ, дыщэм ефIэкIа дыжьын медаль Рио-де-Жанейрэ къыщихьащ Джэду Аниуар, лъагэу дэлъеинымкIэ дуней псом щынэхъыфI Кучинэ Марие и зэфIэкIым хэхъуэ зэпытщ, «Спартак-Налшыкым» япэ дивизионым игъэзэжащ...

Дыщэ лъагъуэхэш

2016 гъэм екIуэкIа Олимп джэгухэм шэч къызытумыхьэн текIуэныгъэр къыщызыхьа Мудрэн Беслъэн спортымкIэ зыгъэсэн щIидзащ и ныбжьыр илъэс 13-м иту. СамбэмкIэ секцэ зэрыщыIэр абы къыжезыIар и къуэш нэхъыщIэрат. Спортым зэрыдихьэхар нэхъапэхэм Беслъэн и адэ-анэм ящибзыщIащ, сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ар еджэным зэран хуэхъуну абыхэм къалъытэрт.

САМБЭМКIЭ къыщIидзэри, зымащIэкIэ бэнэкIэ хуитымкIэ зигъэсащ. «Сэ кимано сиIэтэкъым - нэгъуэщI щыгъын сщыгъыу зызгъасэу арат, - игу къегъэкIыж Беслъэн, - зэхьэзэхуэм ухэтын щхьэкIэ хуэфащэу ухуэпауэ ущытын хуейт. Си тренерым и киманор къызитауэ щытащ. НэгъуэщIым и щыгъын сIыгъыу унэм сыкъыщыкIуэжам, сэтей сымыщIу хъуакъым самбэмкIэ зызэрызгъасэр икIи ар хыфIэздзэну сызэрыхуэмейр. Абы щыгъуэм ди адэр си гъусэу зэхьэзэхуэм нэкIуащ. Зы зэIущIэм фIэкIа сыщытемыкIуами, абы си бэнэкIэр игу ирихьат. Арати, секцэм сыкъыхэнащ».

Спортсмен ныбжьыщIэм и зэфIэкI псори къыщызэкъуихар ЕрмэлыкъалэрщI (АрмавирщI). Абы ди щIалэр иригъэблэгъащ и зэчийм гу лъызыта Бабоян Рудольф. Гугъэшхуэхэр уэзыгъэщI бэнакIуэм зыгъэсэн щыщIидзащ Армавир самбэмрэ дзюдомрэ я спорт хэщIапIэм - япэщIыкIэ самбэмкIэ зыгъэсэныгъэхэм пищащ, итIанэ 2008 гъэм дзюдор къыхихащ.

А илъэс дыдэм Мудрэн Беслъэн пашэ щыхъуащ дзюдомкIэ щIыналъэмрэ Урысеймрэ я чемпионатхэм. Дунейпсо, европэ зэпеуэхэм зыбжанэрэ щытекIуа Мудрэныр Урысейм спортым щIыхь зиIэ и мастерщ.

Олимп джэгухэм хэтыныр Беслъэн и спорт гъащIэм и плъапIэ нэхъыщхьэу щытащ. Япэу а Iуэхум абы зрипщытащ 2012 гъэм. Гуп къыхэхам ар хэхуакъым, Галстян Арсен къефIэкIри. Къыхэдгъэщынщи, абы щыгъуэм Галстянщ Урысейм япэ дыщэ олимп медалыр къэзыхьар. ИлъэсиплI дэкIри, Мудрэн Беслъэн апхуэдэ дыдэу япэ дыщэ медалыр къэралым къыхуилэжьащ.

КЪЭХЪУН Бэч.

Псыгуэнсу щыщ пелуан

Джэду Аниуар 1987 гъэм Псыгуэнсу (Жанхъуэтхьэблэ) къуажэм къыщалъхуащ. И ныбжьыр илъэс 11-м иту абы бэнэкIэмкIэ зыгъэсэн щIидзащ. Еджэнымрэ спортымрэ зыр адрейм зэран хуэмыхъуу зэдэзыхьыф щIалэ цIыкIум и мурадхэр и адэ-анэмрэ и ныбжьэгъухэмрэ къыдаIыгъыу къэхъуащ. Апхуэдэ щIэгъэкъуэныгъэмрэ тегушхуэныгъэмрэ я фIыгъэкIэ Джэдум спортым ехъулIэныгъэшхуэхэр щызыIэригъэхьащ.

ДИ жагъуэ зэрыхъунщи, щыщIалэщIэм Аниуар спортым мащIэ дыдэрэщ къызэрыщыхэжаныкIар - зыр адрейм къыкIэлъыкIуэу фэбжьхэр щIэх-щIэхыурэ игъуэтырт. АрщхьэкIэ Джэдум и ерыщагъым гу лъызыта тренерхэм абы Iэмал иратащ занщIэу балигъхэм я гупым щыбэнэну. ИкIи щыуакъым.

Псыгуэнсу щIалэщIэм и япэ текIуэныгъэшхуэу щытар 2009 гъэм екIуэкIа Урысейм и чемпионатым и жэз медалыр къызэрихьарщ. КъыкIэлъыкIуэу 2011 гъэм къэралпсо зэхьэзэхуэм дыжьыныр щызыIэригъэхьащ.

Урысейм и командэ къыхэхам хэту Джэду Аниуар 2013 гъэм щыбэнащ Тбилиси щекIуэкIа Европэм и чемпионатым. Абы щыгъуэм ди бэнакIуэм Iэзагъ лъагэ къигъэлъэгъуащ икIи япэ дыдэу дыщэ медалыр къиихьауэ щытащ. Спортсменым зэрыжиIэмкIэ, абы бэнэкIэ дахэ къигъэлъэгъуэну хуеящ.

2014 гъэм Аниуар иджыри зэ чемпионыгъэр зыIэригъэхьащ - Европэ зэпеуэм илъэситIкIэ зэкIэлъхьэужьу дыщэр къыщехъулIащ. АдэкIэ абы и медалхэм иджыри 3 хигъэхъуащ. Урысеймрэ Европэмрэ я чемпионатхэм дыщэ, дунейпсо чемпионатым жэз медалхэр къыщихьащ. 2015 гъэм Европей джэгухэм я финалым Джэду Аниуар IущIащ тырку бэнакIуэ Сонер икIи зы Iэмали иримыту, 10:0-у хигъэщIащ.

Мы гъэм бэнэкIэ хуитымкIэ Якутием щекIуэкIа къэралым и чемпионатым абы дыщэ медалрэ Рио-де-Жанейрэ щекIуэкIа Олимп джэгухэм зэрыхэтын Iэмалрэ щызыIэригъэхьащ. Зи хьэлъагъыр килограмм 74-м нэблагъэхэм я гупым и финалым ди щIалэм лIыхъужьыгъэ къыщигъэлъэгъуащ икIи Олимпиадэм и дыжьын медалыр къыщихьащ.

Джэду Аниуар унагъуэщ, сабиищ иIэщ. Езым зэрыжиIэмкIэ, и текIуэныгъэхэр псори абы зыхуигъэфащэр ахэращ.

МЭЗКУУ Къанщобий.

ЛъагапIэ нэхъыщхьэр къыпоплъэ

Иджырей зэманым къыпэхъун щыIэкъым атлетикэ псынщIэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и спортсменкэ, тIэунейрэ дуней псом и чемпион, Европэм и чемпион Кучинэ Марие.

2010 ГЪЭМ екIуэкIа ныбжьыщIэхэм я Олимп джэгухэм щытекIуа, 2009 гъэм дунейпсо чемпионатым дыжьын медаль къыщызыхьа, 2013 гъэм Европэм щынэхъыфIа Прохладнэ щыщ урыс пщащэм лъагэу дэлъеинымкIэ спорт лIэужьыгъуэм дихьэххэр хуабжьу куэдкIэ щогугъ.

Губернаторым и кубокыр къэхьыным теухуа зэхьэзэхуэу Волгоград щызэхэтам дыщэ медаль къызэрыщихьамрэ «Урыс щIымахуэ» дунейпсо зэпеуэу Мэзкуу щекIуэкIам етIуанэ увыпIэр зэрыщиубыдамкIэ 2015 гъэр Марие къызэIуихащ. КъыкIэлъыкIуэу, метр 1,98-рэ къызэринэкIри, Кучинэр Европэм и чемпион хъуащ.

Метри 2-рэ 1 сантиметррэ дэлъея Кучинэ Марие дыщэ медалыр къыщихьащ шыщхьэуIум Пекин щекIуэкIа дунейпсо чемпионатым.

2016 гъэм Кучинэр куэдкIэ щыгугъащ. Олимп джэгухэм и пэ къихуэу абы нэхъ ерыщыжу зигъэхьэзырын щIидзат. Мазаем ар щытекIуащ «Урыс щIымахуэ» зэхьэзэхуэм. КъыкIэлъыкIуэу къэралым и чемпионатым дыжьын медалыр къыщихьащ.

АрщхьэкIэ, Дунейпсо Олимп Комитетым и унафэкIэ Урысей Федерацэм атлетикэ псынщIэмкIэ и командэ къыхэхар зэрыщыту Рио-де-Жанейрэ ягъэкIуакъым. Кучинэри а гупым хиубыдащ икIи и хъуэпсапIэр зригъэхъулIэну зэкIэ Iэмал иIакъым.

Бразилием щекIуэкIа Олимпиадэм зэрамыгъэкIуам щхьэкIэ 2016 гъэм и щэкIуэгъуэм Кучинэ Марие ди къэралым къыхуигъэфэщащ гуIэфIтещIэжу сом мелуаниплI - апхуэдизщ дыщэ медалхэр къэзыхьахэм иратари.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Япэ дивизионым зыгъэзэжа «Спартак-Налшык»

Зэхьэзэхуэм зэрыхэтын мылъкур зэрыхуримыкъум къыхэкIыу илъэситI ипэкIэ езым и фIэфIыныгъэкIэ Урысей Федерацэм футболымкIэ и япэ дивизионыр зыбгынауэ щыта «Спартак-Налшыкым» абы мы гъэм игъэзэжащ. Пэжщ, ди командэм ахъшэ нэхъыбэ иIэ хъуакъым икIи гугъуехьышхуэхэр ешэч.

АПХУЭДЭУ щыт пэтми, илъэситIкIэ зыхэта етIуанэ дивизионым налшыкдэсхэм я къарур къыщызэрыгъуэтыжащ икIи я IэзагъымкIэ къащыхэщащ. ЖыпIэну ирикъунщ мэлыжьыхьым и 11-м щегъэжьауэ ирагъэкIуэкIа зэIущIи 8-м «Спартак-Налшыкым» и гъуэм я хьэрхуэрэгъухэм зы топи къызэрыдагъэмыкIыфар - ар псори зэхэту дакъикъэ 750-м (!) ноблагъэ.

Европэм зы футбол профессионал команди щыIэкъым ди щIалэхэм я гъуащхьэхъумэхэм яхузэфIэкIам хуэдэ къехъулIауэ - етIуанэ дивизионым и «Ипщэ» гупым 2015-2016 гъэхэм щрагъэкIуэкIа джэгугъуэ 26-м я гъуэр къызэрыщыхагъэщIэфар 6 къудейщ. Зыхыхьэжа япэ дивизионми ахэр щынэхъ лъэщ дыдэхэм ящыщ зыщ. Пэжщ, ди гъуащхьэхъумэхэр зэрыхуэмыхум къыхэкIыу (зэIущIэ къэс ику иту зы топи щахудэгъэкIыркъым) зэхьэзэхуэм и кIэух увыпIэхэм зэкIэ щытщ, ауэ гъэ къакIуэ нэхъыфIым дыщыгугъынщ.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Адакъэм зигъэфІэну фІэфІщ

Къуэкіыпіэ махуэгъэпсымкіэ 2017-р Адакъэ плъыжьым и гъэщ.

2017 гъэм щіышылэм и 28-м Номин плъыжьым сэлам гуапэ къыдихыжьынурэ Адакъэ плъыжьым хуитынугъэ псори иритынщ. Тетыгъуэр зэІэпызыххэр зэрызэмыщхьыр занщІэу къэтлъагъунукъым, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, абыхэм я фэри, зыхиубыдэ Іуэхугъуэри зыщ. Илъэсым и пэщІэдзэм Адакъэм зигъэхъеишэнукъым, дэни нэс Номиным елъытауэ нэхъ зэпІэзэрыту къытщыхъунущ, ауэ гъатхэм ирихьелІэу и джэдыщ плъыжь-дыщафэхэр къызэкъуихынурэ, дызыпэмыплъа куэд къытхуэзэІуихынщ.

Адакъэм и илъэсым и нэщэнэ нэхъыщхьэр гъащІэм къыщыхъу зэхъуэкІыныгъэ псоми философие епльыкІэ уиІэу убгъдыхьэнырщ. ЦІыху жыдэкрэм фІы куэд хъахудэкІуэнущ а гъэм, лэжьапІэ Іэнатіэ нэхъыфІ къыхуагъэльэгъуэнкІэ зэрыхъунури хэту. Ауэ фыпІащІэ хъунукъым, фІыуэ фегупсыу фи дежкІэ фейдэ нэхъыбэ къызыпэкІуэну Іуэхур къыхэфхын хуейуэ араща.

Адакъэм зигъэфІэну, гупльитэ куэд къыхуащІыну зэрыфІэфІым ипкъ итклэ, фэри апхуэдэкІэ къыфІщогуть – фи тепльэм, зыхуэпэкІэм, дуней тетыкІэм зевгъэхъуэж, абы фІы фІэкІа Іей къыфхуихьынукъым. Адакъэм сытми зрипщытыну фІэфІщи, фэри шэч къызытефхьэ Іуэхум фытегушхуэмэ, къыдэхъунущ.

Мы гъэм нэхъ гупльитэ игъуэтынущ акъыпкІэ улэжьэным, екъулІэныгъэри абы нэхъ епхауэ щытынущи, гъуэзджэмрэ щэнхабзэмрэ зи Іэнатіэхэм фи кІэн къикІауэ араща.

Мыльку и лъныкъуэкІэ Илъэсыщ1эр зэпІэзэрыту щытынущ. Ахъшэшхэ къыпхэхъуэу хьэршым ульэтэныр фІэщщІыгъуейщ, ауэ фи ныбэ из зыщІын, фи гукъыдэжыр къэзыІэтын ахъшэ къыфхуэлэжьынущ. Адакъэр зыгуэрым ебиин фІэфІкъым, фэри фи жэгъуэгъуэхэр зэран къыфхуэхъунукъым. Адакъэм и гъэм фыкъалъхуауэ щытмэ, тынш дыдэу фыпсэунущ, пэрыуэгъурэ ныкъуэкъуэгъурэ фимыІэу.

Адакъэр гупЦІанэщ, къыпхуэпэжынущ. Куэдым фитригъэгушхуэнущ, фи мурадхэр зэвгъэхъулІэныжкІи сэбэп къыфхуэхъунущ.

Илъэсыщ1э жэщыр уи мурад псори щызэбгъэзахуэ, уи къэкІуэнур щыбубзыху, уи хъуэпсапІэхэм ущегупсыс пІалъэ кІэщІщ. А жэщым блэкІа илъэсыр гуапэу ирагъэжьэжри, Илъэсыщ1эм хуэхъуахъуэурэ кърагъэхьэ. Мис а пІалъэ тельыдэжэр къэмыс щІыкІэ щІыхуэ телъмэ птыжын хуейщ, илъэс псом ахъшэ пхэщІу иумыльэкІын, нэгъуэщІ щІыхуэ къомыщтэн щхьэкІэ.

Илъэсыщ1э жэщым иурихьлІэу унэр къабзэу зэщІэпкъуэм, къуымыгъэсэбэпыжу щІэлъ хьэпшыпхэр хьифІэбдзэмэ нэхъыфІщ. А жэщым щыгъынынущІэ ящыгъыу кърагъэхьэу хабзэщ, илъэс псом хэхъуэ щымыщІэн папщІэ. Апхуэдэ дыдэуи Іэнэ берычэт къэбгъэувын хуейщ, уи унагъуэм ерыскъы куэд илъын щхьэкІэ.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

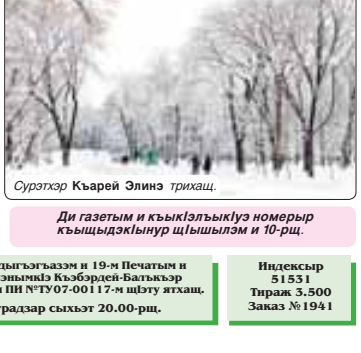

Сурэтхэр **Къарей Элинэ** *трихащ.*

Ди газетым и къыкІэлъыкІуэ номерыр къыщыдэкІынур щІышылэм и 10-рщ.

Илъэсыщ1э псей

Псей щхъуантІабзэр мэзым
къикІри,
Ди бжэщхьэІум къеБэкъуащ.
Уае Дадэм къихьа тыгъэр
Псей щІэращІэм
кІэщІилъхьащ.

Вагъуэ плъыжьу ену лыдыр
Псейм и щхьэкІэм сэ фІэядэщ,
Нэр теплъыэу, зэмыфэгъуу
ЩхъуэкІэпльыкІэу зэщІэблащ.

Ди ныбжьэгъуэхэр
къыщеблагъэм,
Дэ дыгуфІэу къыщІэтщащ.
Иджы псори дызэгъусэу
Псей щІэращІэр къыдофыхь.

Уае Дадэм и хъуржыныр
И щыб илъу къытхыхьащ,
Тыгъэу дэ дыщІельэІуари,
Зы къэмынэу къыдитащ.

БОТЭЩ Соня.

● Хъуэхъу

Къафшэ икІи евгъашэ!

Гъэщ1эу дызытехьэр узыншэу,
Махуэ жагъуэ фимыІэу,
ФиІэ фІыгъуэр зэдзвгушу,
ФыфІэфІым фи Іэр лъэІэсу,
БжьыфІэхэм факъыхэфІыкІыу,
ФІым и гъэугум фытету,
Дахэу фиІэр евгъашэу,
Къафшэ нысэр фхуэмахуэу,
Вагъуэм пэбжьр фи насыпу,
Пщ1э зыхуэфщ1ыр фи
нэхъыжьу,
Фи нэхъыщ1эхэр губзыгъэу,
ФлъэкІыр влэжьрэ, фытхъэжу
Илъэсыщ1эр вгъэщ1эну
Дыфхуохъуахъуэ!

«Эльбрус» тхылъ тедзапІэм адыгэбзэкІэ, балъкъэрыбзэкІэ, урысибзэкІэ тхылъыщІэу 68-рэ мы гъэм къыщыдагъэкІащ. Абыхэм ящыщу 29-р адыгэбзэщ, 24-р балъкъэрыбзэщ, 15-р урысибзэщ. Іуэхущапіэм и унафэщІ Ацкъан Русланрэ абы и редактор нэхъыщхьэ Джэрыджэ Арсенрэ дыхагъэгъуэзащ мы илъэсым зэфІагъэкІа лэжьыгъэхэр зыхуэдэмрэ етІанэгъэ къапэщылъхэмрэ.

Тхылъ тедзапІэ гуащІафІэ

КЪЫЗЭРЫДЖАІАМКІЭ, художественнэ тхыгъэхэм ящыщу адыгэбзэкІэ дунейм къытехьащ рассказхэр щызэхуэхьэса «Гъэунэхуп1э» *(Елгъэр Кашиф)*, «Къысхуэгъэгу» *(КІэбышэ Лиз)* тхылъхэр, КъБР-м и цІыхубэ тхакІуэ Нало Заур томищ хъу и тхыгъэ къыхэхахэр, Іуэрыіуатэм хыхьэ «Адыгэхэр мэгушІыІэр». Шортэн Аскэрбий къызэралъхурэ илъэсищэ щрикъум и щІыхькІэ къыдэкІащ «Бгырысхэр» роман-эпопеер. «УсакІуэ» Іыхьэм хыхьэу дунейм къытехьащ Бицу Анатолэ и илъэс 70-м, Мыкъуэжь Анатолэ и илъэс 60-м ирихьэлІэу я усэ кІыхэхахэр зэрыт тхылъхэр, усакІуэ ныбжьыщІэ Гугъуэт Заремэ и «Хъуэ Іубыгъуэ» сборникыр, «Школ библиотекэ» Іыхьэм щыщщ Къагъырмэс Борис и усэхэмрэ поэмэхэмрэ щызэхуэхьэса къыдэкІыгъуэр. Сабий литературэм хыхьэу къыдагъэкІащ Хьэту Пётр курыт ныбжьым ит сабийхэм яхуэгъэзауэ итха «Таурыхъхэр». Критикэ, литературэдж, публицистикэ унэтІыныгъэм хыхьэу дунейм къытехьащ ЖьэкІэмыхъу Маринэрэ Нэщ1эпыдж Замирэрэ зэхагъэува «Мухамед Хафиц: первооткрыватель черкесского зарубежья» тхылъыр, журналист, жылагъуэ лэжьакІуэ цІэрыІуэ ХьэфыщІэ Мухьэмэд илъэс 70 щрикъум ирихьэлІэу. Апхуэдэу къыдагъэкІащ курыт еджапІэхэм зэрыщрагъаджэ адыгэбзэ тхылъхэмрэ абыхэм ящІыгъу дэфтэрхэмрэ тетрадхэмрэ, Апажэ Мухьэмэдрэ КІуэкІуэ Джэмалдинрэ ягъэхьэзыра «Къэбэрдей-шэрджэс-урыс псалъалъэр».

БалъкъэрыбзэкІэ къыдэкІащ Атабиев Магомет и рассказхэр щызэхуэхьэса «В горном селении» тхылъыр, Хэку зауэшхуэм и Іыхьэжьхэм зэрахьа лІыгъэм теухуауэ Кульбаев Алий и Іэдакъэ къыщІэкІа «В час испытаний» документальнэ очеркхэр. Кациев Хьабу къызэралъхурэ илъэси 100 щрикъум ирихьэлІэу дунейм къытехьащ «Аланы, а у вас какие вести?» тхылъыр. КъыдагъэкІащ Доуев Аскэрэ Теппеев Алимрэ я усэхэр щызэхуэхьэса тхылъ щхьэхуэхэр, КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ Зумакуловэ Танзиля томищ хъу и усэхэмрэ поэмэхэмрэ. Бабаев Ибрэхьим и илъэс 80-м ирихьэлІэу дунейм къытехьащ и тхыгъэ къыхэхахэр зэрыхуа тхылъыр. КъыдагъэкІащ таурыхъхэмрэ усэхэмрэ зэрыхуа, сурэт щхьэхуэлІэплъыкІэхэмкІэ гъэдэха «Гагу-гагу, гагула» тхылъыр, Толгуров Зейтун балъкъэр литературэм теухуауэ итха очеркхэмрэ тхыгъэхэмрэ щызэхуэхьэса «Мастера художественного слова» къыдэкІыгъуэр.

УрысибзэкІэ тхылъеджэхэм яІэрыхьащ Ахьмэт МуІэед и «Адыгские амазонки» тхыдэ романыр, КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ Щ1орджэнцІыкІу Іэдэм и «Назову твоим именем» романыр. Бейтыгъуэн Сэфарбий и илъэс 75-м ирихьэлІэу дунейм къытехьащ и эссехэмрэ миниатюрхэмрэ щызэхуэхьэса «Время - творец сущего» тхылъыр. Дунейм къытехьащ «Кабардинские сказки», Башиевэ Светланэ зэхигъэува «О русском учителе», Моттаевэ Светланэ зэхилъхьа «Золотое сечение» тхылъхэр. «Наши знаменитости» Іыхьэм хыхьэу тхылъ зыбжанэ къыдагъэкІащ. Апхуэдэхэщ Отаровэ Розэ и «Керим Отаров: Я шёл с тобой, народ», Хьэхъупащ1э Хьэжбэчыр къызэралъхурэ илъэс 90 щрикъум ирихьэлІэу дунейм къытехьа «Воспоминания» тхылъхэр.

ЕтІанэгъэ къыдагъэкІыну яубзыхуащ курыт еджапІэхэм адыгэбзэмрэ балъкъэрыбзэмрэ зэрырагъэджыну учебникхэмрэ абыхэм ящІыгъуну тетрадхэмрэ. Апхуэдэу адыгэбзэкІэ дунейм къытрагъэхьэну, Хьэ1упщы МуІзед и повесткэмрэ рассказхэмрэ щызэхуэхьэса тхылъыр, Хьэх Сэфарбий и «ИщхъэрэкІэ» романыр, Уэрэзей Афликрэ Гъэунэ Борисрэ я усэхэр щызэхуэхьэса «ХытІыгу жыжьэ», «Си псалъэ» тхылъ щхьэхуэхэр.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

● Сабийхэм жаІэ

Апхуэдэу нэхъыфІт

Махуэ гуэрым анэр гуэгуш хуж щыкІуэм, Лини здришэжьащ.

КъакІуэ-къакІуэхьри, гуэшри ямыгъуэтыжауэ, къэкІуэжрэ пэт, цІыхубз гуэрым хуоз. ЦІыхубзитІым уэрщэрыныр ирагъажьэ...

Линэ ешащ, и лъакъуэхэр кьедэІуэжыркъым. И анэм и Іащхьэм кьокъу:

- Мамэ, дыгъэкІуэж.

ЦІыхубзым гу кьылъетэ:

- Мы цІыкІум еплъ! Мамэ и гъусэу къэпкІухьу хъыджэбзышхэр ухъащ иджы!

Линэ зыри щыжимыІэм, и анэр къопсальэ:

- Тхъэ, зий, куэд мыщІа къикІуэк зэрыхъуэрэ. Іэблэ уэ сищІауэ ильэсрэ ныкъуэкІэ кьесхьэкІащ.

- ЩІыІэщ апхуэдэ сабий. Мы цІыкІум къикІухьакъым жоІэ-тІэ? Сыт тІасэ апхуэдизрэ къыщІымыкІухьар?.. И лъагъугъуафІэ цІыкІу, уэри уэ, - жиІэуэрэ цІыхубзым зрегъэзыхри, Линэ и нэкІу лъэныкъуэр къыгуепІэскІыкІ.

- КъэскІухьынутэкъыми араща, - къэгъащ Линэ.

- КъэпкІухьыфу укъэна?

- Ауэ сытми къэскІухьыфрэт» сыкъраухьэкІмэ, нэхъ къасщтэрти араща.

Сыт сыщІэгуфІэнур?

Гущэхэпхэщи, хьэблэ фызхэр зэхэсщ: ХьэпІатІ къуэш цІыкІу къыхуалъхуащ.

ХьэпІатІ къыщІолъэдэж. Пэшым щІэсхэр кьыфІэмыІуэхущэу, гъуэлъыпІэ щІагъым щІиутІыпщхьауэ щыта топыр къыщІихьыжыну лъэгуажьэмыщхьэу зрегъэхуэх. ЦІыхубз гуэр кьоІэбэри ар зыбгъэдешэ, и куэщІым ирегъэтІысхьэри, и жыпым кІэнфет кърехри ирет:

- Къуэш цІыкІу уиІащ иджы, уи закъуэ дыдэти. Зыри жьІпІэркъыми, угуфІакъэ?

КІэнфетыр ишхыурэ ХьэпІатІ къыдоплъей:

- Сыт абы щхьэкІэ сыщІэгуфІэнур: къуэшми шыпхъуми щІэупскІэн хуейкъэ?..

ТАТУ Аслъэн.

● Илъэсыщ1э Іэнэм

Бабыщ гъэжьа, мыІэрысэ илъу

Бабыщ гъэкъэбзар зэгуамыгъэжу псы щІыІэкІэ ятхьэщІ, хъыдан къабзэкІэ ялъэщІыж. Бабыщ гъущам и щІыбми и кІуэцІми шыгъурэ шыбжийрэ фІыуэ щахуэ. АдэкІэ мыІэрысэр, нэхъ цІыкІуурэ къыхахри, ятхьэщІ, якІхэр кърач, ялъэщІыж. МыІэрысэхэр бабыщ кІуэцІым ираІъхьэри, псы щІыІэ тІокІу ираКІэж, бабыщыр мастэІуданэкІэ зэгуадэж. Тебэм тхъу тІокІу щахуэ, бабыщ кудар, и щІыбыр егъэзыхауэ, абы ираІъхьэ, псы тІэкІу щІакІэ, хьэкулъэм ирагъуэвэри, дакъикъи 10-15-кІэ ягъажьэ. Бабыщылым занщІэу вэгъу дахэ къыщІэщхьэкІэ, хьэкулъэр пщтырыу щыстын хуейщ. Ар тхъуэплъ дахэ хъуа иужькІэ, мафІэ цІыкІум тету хьэзыр хъуху ягъажьэ. Бабыщылыр жьамэ, и куэпкъым гуахъуэ е сапэ хэпІумэ щабэу хыхьэнущ, псы къыщІэжари яжьафэу щытщ. Ар хьэкулъэм кърахьжри и щІыбыр егъэзыхауэ тепщэчышхуэм ираІъхьэ, Іудданэзр къыхахьж. Ар Іэнэм зэпкрыхауи тебгъэувэми хъунущ, ауэ абы щыгъуэм лыр щІэхьыу мэупщІыІу. ЩІакхъуэ и гъусэу пщтыру яшх.

Хальхьэхэр (цІыхуитху Іыхьэ):

бабыщ - 1,

мыІэрысэу - г 500,

бабыщ кІуэцІым ираКІэ псыуэ - г 230-рэ.

Тебэм щахуэ тхъуу - г 5.

Щыгъуу, шыбжийуэ - узыхуейм хуэдиз.

КЪУБАТИЙ Борис.

● Хъыбар кІэщІхэр

Дауэ пхуэгъэгъуа?

Ахьмэд шыгуКІ бэзэрым къикІыжыр. И бэзэр Іуэхуэхэри хьарзынэу зэфІигъэкІати, адыгэ уэрэдыжьыр къыхидзарэ зригъэщІеикІауэ шыгум ист. ШитІыр апхуэдизкІэ уэдыкъуати, я дзажэналъэ къыхэпІикІхэм утеуІуамэ, Ахьмэд жиІэ уэрэдым и макъамэр къыпхуигъэкІынт.

Ауэрэ здэкІуэм, щІалэ гуэгурыкІуэ къыхуэзащ.

- КъитІысхьэ, ныбжьэгъу, уздэсшэнщ! – жиІащ Ахьмэд.

ГъуэгурыкІуэр шыгум къызэритІысхьэхэу, шитІыр зэпиплъыхьу хуежьащ.

- СлІо, ныбжьэгъу, шы уи щыпэлъагъу? Мы си шитІыр сыту хуабжьу зэпэплъыхьрэ?

ЗдэкІуэм нэсыху, гъуэгурыкІуэм зыри жиІакъым.

- Бззэр кІуам зы дзажэ щІынэ къысхуащхуати, схуэмыгъэгъуу хьэпІацІэм сфІызэщІищтащ, - жэуап итыжащ щІалэм, шыгум щелъэжьым. - Е гъуэгу махуэрэ, хьэпІацІэ химыщІэу уэ мы уи шитІыр дауэ пхуэгъэгъуа?

Жануэс зэрыкІуэсар

Нанурэ Жануэсрэ жаІэри ди къуажэм зы щІалэрэ зы хъыджэбзрэ фІыуэ зэрылъагъуу дэст. Ауэ зэрыщэу зы унагъуэу тІысыжьну Іэмал ягъэтыртэкъым: Жануэс и адэ-анэм зратынур нэгъуэщІ щІалэт.

- Жануэс, къуажэ псом дэр фІэкІа Іуэху яІэжьхьым: кхъыІэ, мыпхуэдизэ бэлыхьым дыхэумыгъэту къызэдэкІуасэ, - жиІэри зэгуэр Нану хъыджэбзым елъэІуащ.

- Содэ, тхъэ, - арэзы хъуащ хъыджэбзыр.

ЕтІуанэ пщыхьэщхьэм щІалэм Жануэс шыгум иригъэтІысхьэщ, шыжьэртІыпщу къуажэ уэрамым къыдэльадэри, ищхъэрэкІэ иригъэзыхащ. Хъыджэбзым кІийуэ щИдзащ.

- Уэуэур си махуэщ!.. Сахь мыгъуэ!.. ЗалымыгъэкІэ сахь!

Бжэгъу кІэмщхьэмыфІ иІыгъыу, зылІ къапэуващ:

- КъэувыІэ!

- КхъыІэ, ди Іуэху къызымыхуэ!.. Сэ сфІэфІыпсу мыбы сыдокІуасэ! - Жануэс лІым елъэІуащ.

- НтІэ, емынэм щхьэкІэ укІийрэ? - щІэупщІащ лІыр.

- ЗалымыгъэкІэ сахьауэ кІуажэм ятезгъэІуэнущи аращ, - жиІащ хъыджэбзым.

ДУДАР Хьэутий.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФЫЩІЭ Мухьэмэд

ДИ ХЭЩІАПІЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленниным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщІанэ къатхэр.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ. КъБР, Налшык къ., Ленниным и уэрам, 33.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатным и хунтыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ Іуэхущапіэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.
Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531
Тираж 3.500
Заказ №1941